

Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru å andra sidan

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i detta betänkande regeringens proposition 2013/14: 166 Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

I betänkandet finns två särskilda yttranden (MP och V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Frihandelsavtalet	4
Utvecklingen i Colombia	5
Utvecklingen i Peru	6
EU och Colombia/Peru	6
Sverige och Colombia/Peru	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	9
Särskilda yttranden	10
1. Utvecklingen i Colombia (MP)	10
2. Frihandelsavtal mellan EU och Colombia/Peru (V)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Propositionen	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan

Riksdagen godkänner frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:166.

Stockholm den 29 april 2014

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Carina Hägg (S), Christian Holm (M), Tommy Waidelich (S), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Bodil Ceballos (MP), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V), Ulrik Nilsson (M), Désirée Liljevall (S), Ismail Kamil (FP) och Robert Halef (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:166 Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan.

Genom ett rådsbeslut inledde Europeiska kommissionen 2007 förhandlingar om ett associeringsavtal med Andinska gemenskapen (Bolivia, Colombia, Ecuador och Peru). Bolivia och Ecuador beslutade att inte fullfölja förhandlingarna. EU gick därför vidare med förhandlingar om ett frihandelsavtal med Colombia/Peru. Förhandlingarna slutfördes våren 2010 och avtalstexten paraferades i mars 2011. Avtalet undertecknades i mars 2012.

I april 2012 inkom regeringen med en faktapromemoria om frihandelsavtalet (2011/12:FPM128).

Europaparlamentet beslutade i december 2012 att godkänna frihandelsavtalet. Avtalet har också ratificerats av Colombia/Peru. Frihandelsavtalet är ett blandat avtal, vilket innebär att både EU och dess medlemsstater är avtalsparter tillsammans med Colombia och Peru. Avtalet kommer att träda i kraft den första dagen i månaden efter den dag då parterna har utbytt anmälningar om att de har slutfört de interna rättsliga förfaranden som krävs. Avtalet tillämpas med vissa undantag redan provisoriskt mellan EU och Colombia/Peru.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att avtalet bör anses vara av större vikt och att det därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen ska godkännas av riksdagen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Frihandelsavtalet

Frihandelsavtalet mellan EU och Colombia/Peru tillhör, tillsammans med motsvarande avtal med Sydkorea (se bet. 2013/14:NU8, prop. 2013/14:20), de första i en ny generation handelsavtal som har förhandlats fram enligt principerna i kommissionens meddelande 'Ett konkurrenskraftigt Europa i världen' från 2006. I meddelandet dras riktlinjerna upp för hur EU:s handelspolitik kan bidra till EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning. En av grundpelarna i denna politik är att utvidga handeln genom öppna marknader bl.a. med hjälp av frihandelsavtal med ett antal tillväxtländer. Syftet är att förbättra marknadstillträdet för europeiska företag på dynamiska och konkurrensutsatta tillväxtmarknader.

De grundläggande principerna för avtalet är mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer samt nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Klausulen om mänskliga rättigheter bör ses inom ramen för de bredare förbindelserna mellan EU och Colombia/Peru.

Frihandelsavtalet syftar till att stärka det ekonomiska samarbetet inom en rad olika områden med koppling till handel, teknologiöverföring och finansiering, t.ex. miljö, energi, vetenskap och teknik, turism, kultur och kampen mot korruption. Frihandelsavtalet utgör inom dessa områden ett komplement till det bredare politiska samarbetet mellan länderna. Avtalet förväntas skapa flera nya möjligheter till handel och investeringar. Den ekonomiska tillväxten förväntas öka och leda till ökad sysselsättning, framför allt i Colombia och Peru. Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning i regionen. Avtalet kommer även att leda till välfärdsvinster för konsumenterna i form av lägre priser och ett ökat utbud av varor och tjänster i såväl EU som Colombia och Peru.

Utvecklingen i Colombia

Med sina drygt 47 miljoner invånare är Colombia Latinamerikas tredje folkrikaste land. Colombia är en demokrati med en modern konstitution och en stadig ekonomisk tillväxt. De senaste årens politik har präglats av hårda tag mot de illegala väpnade grupperna och en ansvarsfull ekonomisk politik men har samtidigt kritiserats för avsaknaden av en kraftfull social agenda i ett land med stora inkomstskillnader och en stor andel fattiga.

Sedan 1960-talet pågår en intern väpnad konflikt i Colombia som har haft förödande konsekvenser för de mänskliga rättigheterna i landet. Fredssamtal mellan den colombianska regeringen och Farcgerillan inleddes i november 2012.

Landet är en av Latinamerikas större ekonomier och har sedan början på 2000-talet upplevt en stabil ekonomisk tillväxt. Enligt Världsbankens definition är landet i dag ett s.k. högre medelinkomstland. Under 2013 ökade landets bnp och landet spås en fortsatt god ekonomisk tillväxt. De främsta bakomliggande faktorerna för tillväxten har varit en expansion av råvaruexporten och det förbättrade säkerhetsläget i landet. Den ökade exporten av råvaror har resulterat i en positiv handelsbalans och ökade investeringar. De utländska direktinvesteringarna i Colombia har ökat under de senaste åren. Arbetslösheten har minskat det senaste årtiondet och i december 2013 låg arbetslösheten på 8 procent. En stor del av den arbetsföra befolkningen är dock verksam inom den informella sektorn. Inflationen uppgick till 1,9 procent 2013. I september 2013 ansökte Colombia om medlemskap i OECD efter två år som kandidatland.

Utvecklingen i Peru

Peru har ca 30 miljoner invånare. De demokratiska institutionerna anses uppfylla sin funktion, om än med vissa brister såsom ineffektivitet och korruption. Landet har en brokig politisk historia som har präglats av maktmissbruk, korruption och brott mot mänskliga rättigheter. De senaste årens politik har kretsat mycket kring bl.a. regeringsombildningar, fattigdomsbekämpning och hantering av utländska investerare.

Numera kategoriseras Peru som ett övre medelinkomstland av Världsbanken. Fattigdomen har minskat från 42 procent av befolkningen 2007, till 28 procent 2011. Av den totala befolkningen i Peru beräknas ca 45 procent tillhöra någon av landets urbefolkningar vilka i många avseenden fortfarande ofta är marginaliserade, t.ex. genom bristande tillgång till utbildning och sjukvård.

Peru har under det senaste decenniet öppnat sig för internationell handel och investeringar och landet tillhör i dag de snabbast växande ekonomierna i Latinamerika. De nationella och internationella investeringarna ökar framför allt i gruvnäringen, som står för 60 procent av landets export. Motorn i tillväxten har bl.a. varit mineraler, guld, olja och naturgas.

Den genomsnittliga tillväxten för perioden 2000-2010 uppgick till drygt 5,5 procent. För 2013 och 2014 förväntas tillväxten ligga kring 6 procent. År 2012 var arbetslösheten 5,5 procent. Den ökade exporten till Kina, som inom kort förväntas ersätta USA som Perus viktigaste handelspartner, är en viktig förklaring till landets snabba tillväxt.

Peru ansökte om medlemskap i OECD i november 2012.

EU och Colombia/Peru

Colombia och Peru har sedan många år omfattats av tullåttnader vid import till EU genom EU:s allmänna preferenssystem (Generalized System of Preferences, GSP). Detta kommer att fortsätta att gälla under en tvåårig övergångsperiod från det att frihandelsavtalet med EU börjat tillämpas provisoriskt. Efter övergångsperioden tillämpas endast frihandelsavtalet.

EU driver för närvarande ett antal projekt i Colombia och Peru med handelsrelaterat tekniskt bistånd som syftar till att stärka dessa länders kapacitet att dra nytta av den internationella handeln. Ett sådant exempel är ett projekt i Colombia som syftar till att förbättra den administrativa kapaciteten i syfte att kunna bistå små och medelstora exportföretag. Hittills har projektet bidragit till att stärka den colombianska konkurrensmyndighetens system för kvalitetskontroll.

Sverige och Colombia/Peru

Sverige stöder en fredlig lösning på konflikten i Colombia och arbetar för att mildra det mänskliga lidandet. För att uppnå dessa mål driver Sverige på arbetet inom EU och FN och samarbetar med enskilda organisationer i både Colombia och Sverige. De politiska ansträngningarna är underbyggda av ett omfattande bistånd till Colombia.

Sveriges regering beslutade 2007 att koncentrera det svenska utvecklings-samarbetet till ett mindre antal länder. Peru var ett av de länder som därmed avskrevs som bilateralt samarbetsland och biståndet avvecklades gradvis för att upphöra helt 2010. Fram till 2007 uppgick stödet till mellan 20 och 25 miljoner kronor per år och inriktades främst på demokrati och främjandet av mänskliga rättigheter.

Sveriges handel med Colombia och Peru är i dagsläget begränsad och koncentrerad till ett fåtal sektorer. Mindre än 0,5 procent av Sveriges totala handel omfattar dessa två länder, även om den bilaterala handeln uppvisar en tydlig ökningstrend. Under 2012 uppgick den svenska exporten till Peru till 1,87 miljarder kronor och importen till 1,6 miljarder kronor. Under samma period var varuexporten till Colombia 1,1 miljarder kronor och importen 620 miljoner kronor. Sveriges största exportkategorier är verkstadsprodukter, utrustning för telekommunikation, kemiska produkter och transportmedel.

Importen till Sverige från Colombia och Peru utgörs främst av jordbruksprodukter, t.ex. kaffe och i viss mån bananer och kopparmalm. Från det svenska näringslivets sida fanns inför frihandelsavtalsförhandlingarna ett intresse av ett ökat marknadstillträde för bl.a. telekomutrustning, förpackningsprodukter och kemiska produkter. På jordbrukssidan fanns ett intresse för ett ökat tillträde för mejerivaror, livsmedel och vodka. Vidare fanns ett intresse av ökad import av bananer och socker. När det gäller tjänstehandeln fanns det svenska intressen inom sektorerna yrkesmässiga tjänster, telekommunikationer, miljö-tjänster, distribution, finansiella tjänster och transporttjänster.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan. Genom avtalet upprättas ett frihandelsområde för varor och tjänster. En omfattande avveckling sker av tullar för industri- och jordbruksprodukter. Parterna åtar sig också att gradvis avskaffa olika former av handelshinder, liberalisera marknaderna för tjänster och offentlig upphandling samt ge ett effektivt skydd för immateriella rättigheter. Handel och investeringar ska ske med respekt för standarder inom miljö- och arbetsmarknadsområdet och parterna har åtagit sig att samarbeta kring skydd för miljön och respekt för grundläggande normer på det arbetsrätts-

liga området. Avtalet innehåller också rättsligt bindande åtaganden om respekt för mänskliga rättigheter och skyldigheter i fråga om icke-spridning av massförstörelsevapen.

Utskottets överväganden

Utskottet har redan tidigare konstaterat att frihandel skapar förutsättningar för tillväxt och utveckling, och att frihandelsfrågan påverkar möjligheterna att nå mål om välbefinnande och ekonomisk trygghet (se bet. 2012/13:UU3). Utrikesutskottet framhöll i betänkande 2012/13:UU12, Sveriges politik för global utveckling, att ett utvecklingsperspektiv, inklusive marknadstillträde för de fattigaste länderna, måste fortsätta att vara tongivande i framtida globala frihandelsförhandlingar.

Utskottet anser att frihandelsavtalet med Colombia/Peru stärker det ekonomiska samarbetet inom en rad olika områden med koppling till handel, teknologiöverföring och finansiering, t.ex. miljö, energi, vetenskap och teknik, turism, kultur samt kampen mot korruption. Frihandelsavtalet utgör inom dessa områden ett komplement till det bredare politiska samarbetet mellan länderna.

Utskottet noterar att avtalet förväntas skapa flera nya möjligheter till handel och investeringar och att den ekonomiska tillväxten förväntas öka och leda till ökad sysselsättning, framför allt i Colombia och Peru. Ekonomisk tillväxt anses vara en förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning i regionen. Utskottet välkomnar att avtalet även anses leda till välfärdsvinster för konsumenterna i form av lägre priser och ett ökat utbud av varor och tjänster i såväl EU som Colombia och Peru.

Människorättsfrågor diskuteras regelbundet genom befintliga mekanismer för politisk dialog. Utskottet välkomnar att Sverige i de interna diskussionerna inom EU särskilt har fört fram frågan om hur EU inom avtalets ram ska kunna bevaka efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i de bägge länderna. Utskottet delar regeringens bedömning att EU:s möjligheter att föra en konstruktiv dialog med Colombia och Peru inom MR-området kommer att stärkas genom frihandelsavtalet.

Utskottet anser i likhet med regeringen att frihandelsavtalet utgör en viktig politisk signal om den stora vikt som EU och Sverige fäster vid öppna marknader och frihandel. Att verka för ekonomisk tillväxt och ökat välbefinnande genom en öppen handel utgör kärnan i den svenska handelspolitiken.

Utskottet delar regeringens bedömning att avtalet bör anses vara av större vikt och att det därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen bör godkännas av riksdagen.

Särskilda yttranden

1. Utvecklingen i Colombia (MP)

Bodil Ceballos (MP) anför:

Miljöpartiet konstaterar att det har hänt mycket i Colombia och att landet uppenbart är på rätt väg. Fortfarande har dock MR-försvare, fackligt aktiva m.fl. det väldigt svårt att vara verksamma i landet. Säkerheten för människor är inte tillfredställande. Det är viktigt att inte okritiskt ta till sig den bild som den colombianska regeringen försöker förmedla. Colombia har fortfarande en lång väg att gå.

Miljöpartiet anser att Sverige har ett gott rykte i Colombia för sitt långvariga utvecklingssamarbete för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter, lämna stöd till fredsprocessen och agera utan egenintresse. Som påpekats i en reservation av Miljöpartiet i betänkande 2013/14:UU15 anser Miljöpartiet att Sverige som enskilt land bör kräva att parterna i de pågående colombianska fredssamtalen ska uppfylla sina skyldigheter att värna säkerheten och de mänskliga rättigheterna för befolkningen och agera för att EU och FN ställer motsvarande krav på parterna i den interna väpnade konflikten.

Miljöpartiet konstaterar att fredsförhandlingar mellan den colombianska regeringen och Farcgerillan påbörjades i slutet av 2012. Den colombianska fredsprocessen är nu inne i ett känsligt skede. Stort hopp sätts till de pågående fredssamtalen i Havanna mellan regeringen och Farcgerillan, men någon uppgörelse är ännu inte i hamn. Havannaprocessen omfattar enbart Farcgerillan, vilket Miljöpartiet anser är ett problem i sig. Det talas dock om att förhandlingar kan påbörjas också med ELN-gerillan. Miljöpartiet har redan tidigare framfört att man anser att Sverige mer aktivt bör stötta fredsprocessen, bl.a. genom att erbjuda stöd till förhandlingar med andra grupper. Miljöpartiet anser också att det är viktigt att även beakta en fas när Colombia träder in i postkonfliktskedet och att då stödja övergången till ett fredligt samhälle, vilket kommer att ta lång tid.

2. Frihandelsavtal mellan EU och Colombia/Peru (V)

Hans Linde (V) anför:

Handel spelar en central roll för både Sveriges ekonomi och den ekonomiska världsordningen. Genom utbyte av varor och tjänster skapas både arbetstillfällen och enorma vinster. Men handeln förs i dag inte på rättvisa villkor, och de vinster som handeln skapar fördelas inte på ett rättvist sätt. Orättvisa handelsvillkor och ojämlika möjligheter att delta i världsekonomin är en av huvudförklaringarna till att vår värld fortfarande är så

ojämlik och att klyftorna mellan och inom länder i stora delar av världen fortsätter att växa. Handelspolitiken måste därför spela en central roll i den breda utvecklingspolitiken.

För Vänsterpartiet är arbetet för en solidarisk handelspolitik centralt. Vi vill bygga ett rättvist handelssystem som bidrar till att minska fattigdomen, ökad jämställdhet mellan män och kvinnor, en hållbar utveckling och ökat inflytande för Syd över sina naturtillgångar och resurser. För oss är handel inte ett mål utan ett medel.

Men handel och handelsregler påverkar inte bara människors vardag i Syd. Sveriges ekonomi är en liten handelsberoende ekonomi. Handelssystem som bygger på konkurrens med lägre löner, urholkad miljöhänsyn och nedrustat socialt ansvarstagande kommer därför att slå hårt även mot vårt land. När kapitalet agerar globalt måste även arbetet för de fackliga rättigheterna och en hållbar utveckling bedrivas globalt.

Eftersom arbetet i WTO i stora delar lamslagits har en rad länder och regionala samarbetsorganisationer i stället valt att gå vidare med olika former av handelsavtal med regioner och enskilda stater. Denna utveckling är problematisk. Genom de regionala handelsavtalen splittras utvecklingsländerna, och det sker en betydande maktförskjutning från Syd till Nord vid förhandlingarna. Handelsavtalet med Peru och Colombia är ett exempel på det växande antal bilaterala handelsavtal som EU ingår.

Många av dagens handelsavtal är omdiskuterade och kritiserade av både många folkrörelser och länder i Syd för att de inte gynnar fattigdomsbekämpning och utveckling. Trots att Sveriges handelspolitik borde vara samstämmig med den av riksdagen beslutade Politik för global utveckling (PGU) ser vi tyvärr att så ofta inte är fallet.

Vi lever inte i en rättvis världsordning. Resurser och makt är djupt ojämnt fördelade mellan och inom länder. Möjligheterna att delta i det internationella ekonomiska utbytet och handla ser därför väldigt olika ut. En småbonde från Latinamerika och ett subventionerat industrijordbruk i EU konkurrerar inte på lika villkor på en global marknad. Fri handel innebär därför alltför ofta en frihet för den som har resurser och makt att exploatera och konkurrera ut dem som har mindre makt och resurser.

Vänsterpartiet anser att om handel ska kunna ske på rättvisa villkor måste man tvärtom låta fattiga länder få fördelar och större handlingsutrymme att själva utforma sin handelspolitik och avgöra när och i vilken grad näringar och marknader ska öppnas mot de transnationella bolagen. Fattiga länder måste få möjlighet att utveckla en handelspolitik som stöder landets egen utvecklingsstrategi. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att länder i Afrika, Asien och Latinamerika ska ha samma möjligheter att göra sina ekonomiska vägval som vi har haft i Europa. Vänsterpartiet anser att det överordnande målet för svensk handelspolitik ska vara att handeln ska bidra till minskade klyftor inom och mellan länder, ökad jämställdhet och en hållbar utveckling.

Frihandelsavtalet med Colombia och Peru har fått hård kritik av enskilda regeringar, men framför allt från sociala rörelser och det civila samhället i både Latinamerika och Europa. Ursprungligen skulle avtalet omfatta hela Andinska gemenskapen. Men förhandlingarna med Ecuador och Bolivia har försenats på grund av deras kritik mot inriktningen på avtalen. I stället valde EU att splittra ett fungerande regionalt samarbete och gå vidare med förhandlingar med bara Colombia och Peru.

Tanken är att avtalen ska vila på tre ben: politisk dialog, utvecklingsarbete och handel. Tyvärr har det dock visat sig att EU:s nya handelsstrategi (Global Europe: competing in the world) har fått större inflytande på förhandlingarna än EU:s samstämmighetspolicy har fått. Handelsstrategin slår bl.a. fast att handelspolitiken ska underlätta för europeiska företag att konkurrera på världsmarknaden och säkra tillgången till råvaror. Således tar EU i förhandlingarna mycket liten, eller ingen, hänsyn till fattiga människors behov. I stället ligger tyngdpunkten på att stärka europeiska storföretags intressen på bekostnad av länders handlingsutrymme att välja sin egen politik för att bekämpa hunger och fattigdom.

Vänsterpartiet har varit mycket kritiskt mot EU:s handelsavtal. Vi har precis som många röster i de berörda länderna sett att avtalen riskerar att försvåra möjligheterna att bekämpa fattigdom och öka riskerna för att småbönder ska slås ut och naturtillgångar exploateras på ett ohållbart sätt. Vi har också varit starkt kritiska mot att EU ingått avtal med Colombia eftersom de fackliga rättigheterna är starkt begränsade i Colombia och landet toppar den globala statistiken när det kommer till mord på fackliga aktivister. Förespråkarna för avtalen har pekat på att avtalen innehåller flera ”ben”, bl.a. politisk dialog. När nu flera avtal är på plats anser Vänsterpartiet att det är centralt att Sverige och EU använder den politiska dialog som avtalen ger möjlighet till för att lyfta frågor om fackliga rättigheter, ursprungsbefolkningens rättigheter och ett hållbart nyttjande av naturresurser.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:166 Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan:

Riksdagen godkänner frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru, å andra sidan.